**KOMISARZ WYBORCZY**
**W SŁUPSKU**

**INFORMACJA**
**o uprawnieniach osób niepełnosprawnych oraz osób, które najpóźniej w dniu głosowania ukończą 60 lat, uprawnionych do udziału w referendach lokalnych w sprawie odwołania organów jednostek samorządu terytorialnego przed upływem kadencji**

Osoby niepełnosprawne biorą udział w referendum gminnym na takich samych zasadach jak pozostałe osoby uprawnione do udziału w referendum, jednakże przysługują im poniższe uprawnienia.

**I. Prawo do uzyskiwania informacji o referendum.**

Osoba niepełnosprawna uprawniona do udziału w referendum, ujęta w Centralnym Rejestrze Wyborców w stałym obwodzie głosowania na obszarze gminy ma prawo do uzyskania informacji o:

- terminie referendum oraz godzinach głosowania,
- właściwym dla siebie obwodzie głosowania,
- lokalach obwodowych komisji do spraw referendum przystosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych, znajdujących się najbliżej miejsca zamieszkania osoby niepełnosprawnej,
- warunkach dopisania osoby niepełnosprawnej do spisu osób uprawnionych do udziału w referendum w wybranym przez nią obwodzie głosowania na obszarze gminy,
- przedmiocie referendum, brzmieniu pytań referendalnych, warunkach oraz formach głosowania.

Informacje, o których mowa wyżej, są także dostępne w Biuletynie Informacji Publicznej gminy oraz podawane do publicznej wiadomości w sposób zwyczajowo przyjęty w gminie. Informacje te są także przekazywane przez wójta (burmistrza/prezydenta miasta) lub upoważnionego pracownika gminy osobie niepełnosprawnej, na jej wniosek, telefonicznie lub w drukowanych materiałach informacyjnych, w tym w formie elektronicznej. We wniosku, o którym mowa powyżej, osoba niepełnosprawna podaje nazwisko, imię (imiona) oraz adres stałego zamieszkania.

**II. Prawo do głosowania korespondencyjnego.**

Osoby uprawnione do udziału w referendum posiadające orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2026 r. poz. 884) mogą głosować korespondencyjnie.

Dotyczy to także osób uprawnionych posiadających orzeczenie organu rentowego o:

1) całkowitej niezdolności do pracy, ustalone na podstawie art. 12 ust. 2 i niezdolności do samodzielnej egzystencji, ustalone na podstawie art. 13 ust. 5 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2025 r. poz. 1749 ze zm.);

2) niezdolności do samodzielnej egzystencji, ustalone na podstawie art. 13 ust. 5 ustawy wymienionej w pkt 1;

3) całkowitej niezdolności do pracy, ustalone na podstawie art. 12 ust. 2 ustawy wymienionej w pkt 1;

4) o zaliczeniu do I grupy inwalidów;

5) o zaliczeniu do II grupy inwalidów;

a także osoby o stałej albo długotrwałej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, którym przysługuje zasiłek pielęgnacyjny.

Głosować korespondencyjnie może również osoba uprawniona do udziału w referendum:

1) podlegająca w dniu głosowania obowiązkowej kwarantannie, izolacji lub izolacji w warunkach domowych, o których mowa w ustawie z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. z 2025 r. poz. 1675 ze zm.);

2) która najpóźniej w dniu głosowania kończy 60 lat.

Zamiar głosowania korespondencyjnego osoba uprawniona do udziału w referendum zgłasza komisarzowi wyborczemu **najpóźniej do 13 dnia przed dniem referendum.** Osoba podlegająca w dniu głosowania obowiązkowej kwarantannie, izolacji lub izolacji w warunkach domowych dokonuje zgłoszenia najpóźniej do 5 dnia przed dniem referendum. Jeżeli osoba uprawniona do udziału w referendum rozpoczęła podleganie obowiązkowej kwarantannie, izolacji lub izolacji w warunkach domowych po upływie terminu zgłoszenia do 5 dnia przed dniem referendum, może zgłosić komisarzowi wyborczemu zamiar głosowania korespondencyjnego najpóźniej do 2 dnia przed dniem referendum.

**Zgłoszenie może być dokonane:**

1) ustnie (ustnie nie oznacza telefonicznie);

2) na piśmie w postaci:

a) papierowej, opatrzonym własnoręcznym podpisem,

b) elektronicznej, opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym, przy użyciu usługi elektronicznej udostępnionej na stronie internetowej gov.pl, po uwierzytelnieniu tej osoby.

3) telefonicznie – w przypadku osoby niepełnosprawnej oraz osoby uprawnionej do udziału w referendum podlegającej w dniu głosowania obowiązkowej kwarantannie, izolacji lub izolacji w warunkach domowych.

Powinno ono zawierać nazwisko i imię (imiona), numer PESEL osoby uprawnionej, oznaczenie referendum, którego dotyczy zgłoszenie, oraz adres, na który ma być wysłany pakiet referendalny. Do zgłoszenia osoba niepełnosprawna dołącza kopię aktualnego orzeczenia właściwego organu orzekającego o ustaleniu stopnia niepełnosprawności. Jeżeli zgłoszenia dokonano ustnie, osoba

niepełnosprawna musi odrębnie przekazać orzeczenie urzędowi gminy. Osoba, która najpóźniej w dniu głosowania ukończy 60 lat, nie musi dołączać kopii orzeczenia o stopniu niepełnosprawności. O dochowaniu terminu decyduje otrzymanie zgłoszenia, wniosku lub oświadczenia przez właściwy organ, a nie data nadania przesyłki pocztowej. W zgłoszeniu osoba niepełnosprawna może zażądać przesłania jej wraz z pakietem referendalnym nakładki na kartę do głosowania sporządzonej w alfabecie Braille'a. Osoba uprawniona głosująca korespondencyjnie będzie ujęta w spisie osób uprawnionych do głosowania w obwodzie głosowania właściwym dla jej stałego miejsca zamieszkania (zgodnie z adresem ujęcia w stałym obwodzie głosowania w Centralnym Rejestrze Wyborców). Jeżeli zgłoszenie zamiaru głosowania korespondencyjnego nie spełnia wymogów, o których mowa powyżej, osoba uprawniona zostanie wezwana do uzupełnienia zgłoszenia w terminie 1 dnia od dnia doręczenia wezwania. Zgłoszenie złożone po terminie, niespełniające wskazanych wyżej wymogów lub nieuzupełnione w terminie pozostawia się bez rozpoznania, o czym informuje się osobę uprawnioną do udziału w referendum. Bez rozpoznania pozostawia się również zgłoszenie złożone przez osobę niepełnosprawną lub osobę, która najpóźniej w dniu głosowania ukończy 60 lat, jeżeli osoba ta wystąpiła z wnioskiem o sporządzenie aktu pełnomocnictwa do głosowania, o czym także informuje się tę osobę.

Osoba uprawniona do udziału w referendum, która zgłosiła zamiar głosowania korespondencyjnego, otrzymuje, nie później niż 6 dni przed dniem referendum, pakiet referendalny, z wyjątkiem osoby uprawnionej podlegającej w dniu głosowania obowiązkowej kwarantannie, izolacji lub izolacji w warunkach domowych, która pakiet referendalny otrzymuje nie później niż 2 dni przed dniem referendum.

Pakiet referendalny zostanie doręczony przez przedstawiciela Poczty Polskiej wyłącznie do rąk własnych osoby uprawnionej do udziału w referendum, po okazaniu dokumentu potwierdzającego tożsamość i pisemnym pokwitowaniu odbioru. Jeżeli osoba uprawniona nie może potwierdzić odbioru, doręczający sam stwierdzi datę doręczenia oraz wskaże odbierającego i przyczynę braku jego podpisu. W przypadku nieobecności osoby uprawnionej do udziału w referendum pod wskazanym adresem doręczający umieszcza zawiadomienie o terminie powtórnego doręczenia w oddawczej skrzynce pocztowej lub gdy nie jest to możliwe, na drzwiach mieszkania. Termin powtórnego doręczenia nie może być dłuższy niż 1 dzień od dnia pierwszego doręczenia.

W skład pakietu referendalnego przekazywanego osobie uprawnionej wchodzą: koperta zwrotna, karta lub karty do głosowania, koperta na kartę do głosowania, oświadczenie o osobistym i tajnym oddaniu głosu na karcie do głosowania, instrukcja głosowania korespondencyjnego i ewentualnie nakładka na kartę do głosowania sporządzona w alfabecie Braille'a - jeżeli osoba niepełnosprawna zażądała jej przesłania.

Na karcie do głosowania osoba uprawniona do udziału w referendum oddaje głos, w sposób określony w informacji znajdującej się w dolnej części karty do głosowania. Należy pamiętać, że znakiem „x" są co najmniej dwie linie przecinające się w obrębie kratki przeznaczonej na oddanie głosu. Po oddaniu głosu kartę lub karty do głosowania należy umieścić w kopercie oznaczonej „Koperta na kartę/-y do głosowania" i kopertę tę zakleić.

**Niezaklejenie koperty na kartę/karty do głosowania spowoduje, że karta/karty do głosowania nie będą uwzględnione przy ustalaniu wyników głosowania.**

Zaklejoną kopertę na kartę/karty do głosowania należy włożyć do koperty zwrotnej zaadresowanej na adres obwodowej komisji do spraw referendum. **Do koperty zwrotnej należy także włożyć oświadczenie o osobistym i tajnym oddaniu głosu**. Przed włożeniem oświadczenia do koperty należy wpisać na nim miejscowość i datę jego sporządzenia oraz własnoręcznie je podpisać.

**Niewłożenie oświadczenia do koperty zwrotnej lub niepodpisanie go spowoduje, że karty do głosowania nie będą uwzględnione przy ustalaniu wyników głosowania.**

Kopertę zwrotną zawierającą:

1) zaklejoną kopertę z kartą lub kartami do głosowania;

2) podpisane oświadczenie o osobistym i tajnym oddaniu głosu należy zakleić i przekazać przedstawicielowi Poczty Polskiej.

Przedstawiciel Poczty Polskiej odbierze zamkniętą kopertę zwrotną od osoby niepełnosprawnej lub osoby uprawnionej do udziału w referendum, która najpóźniej w dniu referendum kończy 60 lat, a otrzymała pakiet referendalny, na podstawie okazanego przez nią dokumentu potwierdzającego tożsamość.

Odbiór następuje za pokwitowaniem najpóźniej w:

1) dniu referendum, jeżeli osoba uprawniona w momencie doręczenia pakietu referendalnego zgłosiła potrzebę jej odbioru, pod adresem wskazanym przez nią;

2) przedostatnim dniu roboczym poprzedzającym dzień referendum - w placówce Poczty Polskiej usytuowanej na obszarze gminy, w której osoba uprawniona jest ujęta w stałym obwodzie głosowania w Centralnym Rejestrze Wyborców;

3) trzecim dniu roboczym poprzedzającym dzień referendum w dowolnej placówce Poczty Polskiej.

Osoba niepełnosprawna oraz osoba uprawniona do udziału w referendum, która najpóźniej w dniu głosowania ukończyła 60 lat, może w dniu referendum, do czasu zakończenia głosowania, osobiście dostarczyć kopertę zwrotną do obwodowej komisji ds. referendum, której adres znajduje się na kopercie zwrotnej. Osoba uprawniona podlegająca w dniu głosowania obowiązkowej kwarantannie, izolacji lub izolacji w warunkach domowych przekazuje, najpóźniej w dniu referendum,

przedstawicielowi Poczty Polskiej zamkniętą kopertę zwrotną pod adresem, pod który doręczono jej pakiet referendalny, przy zachowaniu środków ochrony osobistej.

Głosować korespondencyjnie nie mogą osoby uprawnione umieszczone w spisach osób uprawnionych do udziału w referendum w obwodach głosowania utworzonych w zakładach leczniczych, domach pomocy społecznej, zakładach karnych i aresztach śledczych, a także osoby, które udzieliły pełnomocnictwa do głosowania.

**III. Prawo do głosowania przez pełnomocnika.**

Osoby niepełnosprawne posiadające orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, o których mowa w części II niniejszej informacji dotyczącej głosowania korespondencyjnego oraz osoby uprawnione do głosowania w referendum, które najpóźniej w dniu referendum ukończą 60 lat, mają prawo do głosowania za pośrednictwem pełnomocnika.

**Pełnomocnikiem może być osoba posiadająca prawo wybierania.**

Pełnomocnikiem nie może być osoba wchodząca w skład obwodowej komisji do spraw referendum właściwej dla obwodu głosowania osoby udzielającej pełnomocnictwa do głosowania, a także mężowie zaufania i obserwatorzy społeczni oraz w zależności od odwoływanego organu odpowiednio radny, wójt (burmistrz, prezydent miasta) danej jednostki samorządu terytorialnego.

Pełnomocnictwo można przyjąć:

1) tylko od jednej osoby lub

2) od dwóch osób, jeżeli co najmniej jedną z nich jest wstępny (ojciec, matka, dziadek, babka, itd.), zstępny (syn, córka, wnuk, wnuczka, itd.), małżonek, brat, siostra lub osoba pozostająca w stosunku przysposobienia, opieki lub kurateli w stosunku do pełnomocnika.

Pełnomocnictwa udziela się przed wójtem (burmistrzem, prezydentem miasta) lub przed innym pracownikiem urzędu gminy upoważnionym przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) do sporządzania aktów pełnomocnictwa do głosowania.

W celu sporządzenia aktu pełnomocnictwa osoba uprawniona do udziału w referendum składa wniosek do wójta (burmistrza, prezydenta miasta) gminy, w której jest ujęta w stałym obwodzie głosowania w Centralnym Rejestrze Wyborców.

**Wniosek należy złożyć najpóźniej w 9. dniu przed dniem referendum.**

Wniosek można sporządzić z wykorzystaniem wzoru stanowiącego załącznik nr 4 do rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 28 lipca 2011 r. w sprawie sporządzenia aktu pełnomocnictwa do głosowania w wyborach (…), w brzmieniu nadanym rozporządzeniem z dnia 2 sierpnia 2023 r. (Dz. U. poz. 1508), po odpowiednim dostosowaniu do referendum lokalnego.

Wniosek może być złożony:

1) ustnie;

2) na piśmie w postaci:

a) papierowej, opatrzonym własnoręcznym podpisem,

b) elektronicznej, opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym, przy użyciu usługi elektronicznej udostępnionej na stronie internetowej gov.pl, po uwierzytelnieniu tej osoby.

Do wniosku należy dołączyć:

1) pisemną zgodę osoby mającej być pełnomocnikiem na przyjęcie pełnomocnictwa;

2) kopię aktualnego orzeczenia właściwego organu orzekającego o ustaleniu stopnia niepełnosprawności, tylko w przypadku, gdy osoba uprawniona udzielająca pełnomocnictwa w dniu głosowania nie będzie miała ukończonych 60 lat.

3) kopię dokumentu potwierdzającego pozostawanie osoby udzielającej pełnomocnictwa z osobą, której ma być ono udzielone, w stosunku przysposobienia, opieki lub kurateli, jeżeli taki stosunek istnieje.

Akt pełnomocnictwa jest sporządzany z zasady w miejscu zamieszkania osoby uprawnionej do udziału w referendum, chyba że osoba we wniosku zwróci się o jego sporządzenie w innym miejscu na obszarze gminy, w której stale zamieszkuje i ujęta jest w stałym obwodzie głosowania w Centralnym Rejestrze Wyborców.

Osoba uprawniona do udziału w referendum ma prawo cofnięcia udzielonego pełnomocnictwa. Cofnięcie pełnomocnictwa następuje przez złożenie najpóźniej na 2 dni przed dniem referendum stosownego oświadczenia wójtowi (burmistrzowi, prezydentowi miasta) gminy, w której sporządzono akt pełnomocnictwa lub doręczenie takiego oświadczenia właściwej obwodowej komisji do spraw referendum w dniu głosowania, pod warunkiem, że pełnomocnik jeszcze nie oddał głosu.

Osoba uprawniona, która udzieliła pełnomocnictwa, może głosować osobiście w lokalu obwodowej komisji do spraw referendum, pod warunkiem, że wcześniej nie oddał głosu jej pełnomocnik. Głosowanie osobiste powoduje wygaśnięcie pełnomocnictwa. Głosowania przez pełnomocnika nie przeprowadza się w obwodach głosowania utworzonych w zakładach leczniczych, domach pomocy społecznej, zakładach karnych i aresztach śledczych. Za pośrednictwem pełnomocnika nie mogą głosować osoby uprawnione do udziału w referendum, które wcześniej zgłosiły zamiar głosowania korespondencyjnego.

**IV. Głosowanie w wybranym przez siebie lokalu obwodowej komisji do spraw referendum, w tym w lokalu dostosowanym do potrzeb osób niepełnosprawnych.**

Osoba niepełnosprawna może głosować w lokalu referendalnym w obwodzie głosowania właściwym dla jej miejsca zamieszkania. Ma prawo także głosować w wybranym przez siebie lokalu referendalnym dostosowanym do potrzeb osób niepełnosprawnych, jeżeli lokal właściwy dla tego adresu nie jest dostosowany do potrzeb wyborców niepełnosprawnych. W tym celu powinna ona złożyć wniosek o zmianę miejsca głosowania. Wniosek składa się w urzędzie gminy najpóźniej w 3 dniu przed dniem referendum. Informacja o lokalu dostosowanym do potrzeb osób niepełnosprawnych podawana jest najpóźniej w 30 dniu przed dniem referendum do wiadomości publicznej przez wójta w obwieszczeniu o numerach i granicach obwodów głosowania.

**V. Głosowanie w lokalu referendalnym przy użyciu nakładki na kartę do głosowania sporządzonej w alfabecie Braille'a.**

Osoba niepełnosprawna może głosować przy użyciu nakładki na kartę do głosowania w referendum sporządzonej w alfabecie Braille'a.

W dniu referendum obwodowa komisja do spraw referendum wraz z kartami (kartą) do głosowania wyda osobie niepełnosprawnej, na jej prośbę, nakładki (nakładkę) na te karty (kartę). Po oddaniu głosu osoba uprawniona obowiązana jest zwrócić komisji obwodowej nakładki (nakładkę).

**VI. Korzystanie z pomocy innej osoby w trakcie głosowania w lokalu obwodowej komisji do spraw referendum.**

Osobie niepełnosprawnej, na jej prośbę, może pomagać w głosowaniu w lokalu referendalnym inna osoba, w tym także niepełnoletnia. Pomoc ta może mieć tylko techniczny charakter. Nie może ona polegać na sugerowaniu osobie uprawnionej sposobu głosowania lub na głosowaniu w zastępstwie tej osoby. Dopuszczalne jest, aby na życzenie osoby niepełnosprawnej w pomieszczeniu za zasłoną przebywała osoba udzielająca pomocy. Osobą tą nie może być członek komisji, mąż zaufania ani obserwator społeczny. Natomiast komisja jest obowiązana, na prośbę osoby niepełnosprawnej, do przekazania ustnie treści obwieszczeń referendalnych, w tym między innymi informacji o warunkach ważności głosu.

Komisarz Wyborczy
w Słupsku